

آشنایی با نقوش پارچه در ایران

فصل اول

هزاره چهارم پیش از میلاد

از پوشش این دوره هیچ اطلاعی در دست نیست ولی با توجه به نقاشی روی سفالهای این دوره می توان گمان داشت که این نقوش را برای طرح روی پوشاک نیز بکار می بردند. با توجه به رنگهای قرمز، خاکستری و سیاه و سفید که در سفال بکار گرفته میشد این احتمال میرود که برای پارچه نیز از رنگهای مزبور استفاده میشد.

پوشش بانوی شوش : برداشت از جام سیمین مربوط به هزاره سوم پیش از میلاد.

این پیراهن از تکه های برگ مانند درست شده که احتمالاً به آستر دوخته گردیده است. این برگها به شکل بلندتر به سجاف یقه و نواردیگری به دور کمر تصویر شده است.

آنوبانی نی پادشاه لولوبی و ربه النوع نی
نی (ایشتار)
ایشتار الهه آشور و بابل - اورا نی نی نیز
خوانده اند.

تندیس برنزی ملکه ناپیرآسو ۱۵۰۰ ق م

قسمت پایین پیراهن نواری با نقش چهارگوش دیده می شود. و جلوی پیراهن نیز مزین به پارچه ای با نقوش خطوط عمودی و افقی و زیگزاگ است.

نقوش رایج در پارچه های این دوره نقش چهارگوش و زیگزاگ دوخطه (مثلث نماد کوه) و نقوش دایره (نماد خورشید) یا چلیپا و نقوش شطرنجی بوده است.

نقوش شطرنجی: که بیشتر در قالب مربع و نماد زمین بوده است

نقش برجسته بانوی عیلامی در حال نخ ریزی که پیش خدمتی بادبزن به دست پشت سر او در حال باد زدن وی است. پیراهن بانوی عیلامی مزین به نوعی حاشیه دوزی شده است. نقوشی چهارگوش که میانه آن با دایره ای که مرکزش مشخص است پوشیده شده است.

هزاره اول پیش از میلاد

سیلک

تحت تاثیر تمدن عیلام، نقش مرد رزم آور شکارچی بر ظرف سفالین (قرن ۹ و ۱۰ ق م) پیراهن دارای نقوش خطی عمودی و موازی با فواصل یکسان است. نقوش بیشتر به صورت کاملا هندسی و خشک ترسیم شده و از نقوش با خطوط دوار خبری نیست.

قرن ۷، ۸ ق م - لرستان در حواشی کمربندی از این ناحیه نقوشی به شکل مارپیچ دیده میشود که میانه اش را دوایری پر کرده.

عکس ۱. سیلک نقش مرد رزم آور شکارچی بر ظرف سفالین (قرن نهم و دهم بهم)

در لرستان کم کم نقوش قوس دار و هلالی وارد نقوش لباس شده است.

لرستان یکی از قطعات گردونه (۸،۷ ق م) نشان دادن گل ۶ پر سنجاق های برنزی لرستان

بیشتر نقش خورشید و چلیپا، گل پنج پر و گاهی نقوش حیوانی، گاو شاخ دار، مرغابی، گوزن با شاخ های خیلی بلند می باشد.

انواع الیاف

هزاره نهم تا پنجم ق م الیاف پشم گوسفند از ایران

الیاف کتان دوره نوسنگی ابتدا از ایران

کنف پارینه سنگی جدید و نوسنگی کهن به عنوان ماده غذایی

پنبه هند هزاره سوم ق م استفاده شد و هزاره اول ق م به ایران وارد شد. ایرانیان پارچه پنبه ای را کرباس می نامیدند که از واژه سانسکریت کارپاسا گرفته شده بود در زبان یونانی نیز کرباس کرباسوس خوانده می شود. تارهای کرم ابریشم را چینی ها در ۲۷۵۰ ق م کشف کردند. ابریشم مرغوب از کرم ابریشم در نیمه هزاره اول ق م به سوی آسیای مرکزی و ایران روانه شد.

بنا بر روایتی در اواسط هزاره سوم پيله ابریشم به وسیله شاهزاده خانم سی لینگ چی همسر امپراتور هوانگ تی شناخته شد. هنگامی که شاهزاده خانم مزبور در باغ خود مشغول استراحت بود ، پيله کرم ابریشم از درخت به داخل فنجان چای او می افتد و پيله سفت شده شروع به حل شدن می کند و تارهای نخ از هم جدا می شود.

دومین وسیله بافت دوک نخ ریزی. وسیله تبدیل الیاف به نخ در تاریخ تحول و تکامل بافندگی نقش بسیار مهمی داشت. ابداع آن به اوایل دوره نوسنگی باز می گردد
دوک دستی مقدمه پیدایش نخ ریزی.

استفاده از دوک های سوراخ دار امکان کنترل بهتر الیاف و تبدیل آن به نخ صاف و ظریف تر مقدور می سازد. دوک های سوراخ دار و شیار دار در طی هزاره چهارم ق م و به کارگیری انواع الیاف پشمی در ایران فلسطین بین النهرین قفقاز حکایت از پیشرفت به کاربردن پشم در روش های ریسندگی این مناطق دارد.

پارچه های مکشوفه از ناحیه ارجان بهبهان سده ۸ ق م کتانی هستند با نخ های بسیار ظریف بافته شده اند و بر روی حاشیه پارچه نقش گل‌های رزت گلدوزی شده.